

Hodnocení bakalářské práce

Posudek oponenta práce

Jméno autora: Jitka Pokorná

Název práce: Vliv antropologie na beletrii přelomu 19. a 20. století

Oponent práce: Mgr. Luděk Jirka, Ph.D.

Téma a cíl práce: Bakalářská práce se zabývá vlivem evolucionistického směru na beletrii na příkladu Rudyarda Kiplinga v 19. století. Cílem je zodpovědět na otázku, zda se východiska evolucionismu, která byla spojená s britským imperialismem, odrazila také v literatuře.

Zaměření práce: Britský imperialismus, 19. století, evolucionismus, Rudyard Kipling

Jazyková a stylistická úroveň práce: Po jazykové i stylistické stránce je práce zpracována na dobré úrovni. Problematické jsou poměrně časté krátké věty s charakterem vět vedlejších, které by bylo vhodné začlenit do vět předcházejících. Gramatické chyby se prakticky nevyskytují, objevují se jen drobné překlepy (např. Mosanbiku (s. 15) nebo ovládnouli (s. 17)) a problémy ve formátování práce.

Rozsah práce: Na dolní hranici požadovaného rozsahu, 48 stran včetně seznamu literatury.

Použitá literatura: Bakalářská práce pracuje s odbornými zdroji a vzhledem ke svému zaměření využívá i beletristické zdroje. Celkově je text založen na 34 knižních. Nebyl použit žádný internetový zdroj.

Formální stránka práce: Po formální stránce je práce včetně poznámkového aparátu zpracována požadovaným způsobem.

Celkové hodnocení a kritické poznámky: Bakalářská práce „Vliv antropologie na beletrii přelomu 19. a 20. století“ si vytkla za cíl představit možné prolnutí evolucionistické antropologické perspektivy s beletrií Rudyarda Kiplinga za kvetoucího britského impéria. Práce je po obsahové stránce víceméně srozumitelná a je nutné ocenit snahu autorky, ačkoliv je jejich přístup problematický.

Na prvním místě je však nutné zmínit, že autorka v textu bakalářské práce netradičně provádí kritiku své vlastní anotace. Sebekriticky uvádí, že původní zamýšlený počet anglicky píšících autorů a jejich srovnání nebyl dodržen a termín kolonialismus byl přidán do klíčových slov (s. 11). Autorka píše o přecenění vlastních ambicí, ale také nám to ukazuje na přehodnocení původního cílu autorky, což lze vnímat jako nedostatečně promyšlený původní záměr. To je samo o sobě diskvalifikující, ale zároveň je u bakalářských prací – podle mého soudu – poměrně obvyklé, že se anotace může lišit od obsahu práce. Je však překvapující, že to autorka až tak explicitně a netradičně uvedla.

Autorka dále uvádí problematické teze, které do určité míry nabourávají strukturu celé práce. Uvádí např. kolonizaci starých Féničanů, Egyptanů, Řeků i jiných starověkých národů kvůli přelidněnosti nebo nesouhlasu s politikou v mateřské zemi (s. 13), ovšem kolonizace ve starověku byla vedena i jinými důvody (např. i snahou rozšířit stávající impérium). Autorka také opomíjí rozbor některých ekonomických přístupů evropských mocností v období kolonialismu, např. merkantelistický systém. Také jsem přesvědčen, že autorka charakterizuje středověkého člověka z 15. století až příliš racionalisticky a osvícensky (viz. s. 14. – *„Samozřejmě k těmto praktickým, ideovým a materiálním důvodům je třeba připojit jako hlavní ingredienci ryze lidskou touhu po dobrodružství, která pudí a žene celé generace do neznáma a nebezpečna, aby si člověk odpověděl na své otázky a sny, překonal sám sebe a posunul hranice možného“*).

Závaznější je však příkré hodnocení evolucionismu. V britském impériu se totiž neprojevila pouze civilizační rétorika, ale objevily se také práce ovlivněné romantismem, původně z německého prostředí (stavěly na geografické, psychologické, jazykové a kulturní determinaci a byly opoziční vůči civilizačnímu ideálu; např. William Robertson) a nemůžeme tak zcela jednoznačně spojovat civilizační odkaz evolucionismu s Velkou Británií, jak by se nám mohlo zdát. Zejména z tohoto důvodu se domnívám, že dávat rovnítko mezi antropologicky relevantní evolucionistickou literaturou a Kiplingovu práci v kontextu britského impéria je poněkud zavádějící a to jednoduše proto, že evolucionismus nebyl všeobjímajícím směrem ve Velké Británii a jeho dosah nemusel být na Kiplingovu práci až tak přímý. Kiplingovy knihy byly spíše, kromě osobních vlivů, výchovy apod., ovlivněné amalgámem nejrůznějších směrů a vlivů, mezi kterým mohl hrát evolucionismus pouze jednu z rolí. I z těchto důvodů si myslím, že práci Rudyarda Kiplinga nelze hodnotit tak příkrě z evolucionistických stanovisek, ale spíše z pohledu tehdejší britské společnosti, která jistě byla evolucionistickými myšlenkami ovlivněná, ale svou

nezastupitelnou roli hrály i další vlivy (namátkou např. splended isolation, problematické postavení zaměstnanců a zaměstnavatelů apod.).

(Následující odstavec vyplývá z přímých citací Rudyarda Kiplinga užitých v práci autorky a nikoliv přímo z knih Kim nebo Kniha džunglí)

Zároveň si však myslím, že se Rudyard Kipling ve své práci snaží popisovat vlastní identitu, ovlivněnou jak britskými, tak indickým kulturními prvky, čímž nabourává představu o exkluzivitě identity. Naopak kriticky se vyjadřoval k jednoznačnosti a povrchnosti exkluzivistických jednání i exkluzivního identitárního vzorce, který britská koloniální vláda z hlediska superiority vůči Indům zaváděla. V Kiplingových tezích tak lze nalézt určité pochopení pro indickou kulturu a společnost a také volání po beztržní společnosti i po kulturní toleranci, tedy po jakémisi kulturním relativismu, který je rétoricky veden imperialistickým, evolucionistickým i orientálním diskurzem a zároveň v sobě obnáší odpor vůči imperialistické politice. Přidržel bych se tedy jedné ze závěrečných tezí autorky, že Rudyard Kipling dával důraz spíše na určité hodnoty, přestože se některé body s evolucionistickými stanovisky protínají. Spíše než antropologická znalost však bylo Kiplingovo uvažování vedeno imperiální a osobní zkušeností.

Autorčina práce působí velice fundovaně a je patrné, že si na práci dala velice záležet. Autorka prokázala výbornou znalost evolucionistického směru a obratně popsala i historické okolnosti kolonialismu a imperialismu. Pozitivně hodnotím také odvážnou snahu prokázat myšlenky evolucionismu na příkladu beletrie, a ačkoliv se její hypotéza nepotvrdila, prokázala znalost antropologické problematiky. Moje největší výtku směřuje k tomu, že si autorka mohla již předem díky širším souvislostem a patřičnému kontextu odvodit problematické spojení evolucionistického směru a beletrie.

Výsledné hodnocení: Předkládaná bakalářská práce splňuje nároky a výše uvedené výtky nepředstavují zásadní problém pro úspěšnou obhajobu. Autorka si počínala dobře při psaní práce, a ačkoliv se jí původní hypotéza nepotvrdila, nelze jí upřít snahu fundovaně hypotézu prokázat. Svou analýzu zvládla výborně.

Otázky oponenta práce:

- Existuje nějaký dokázaný případ spojení antropologie a beletrie? Kde lze takové spojení nalézt?
- Jak chápete transkulturní perspektivu ve Vaší práci?

Datum: 25. 7. 2018

Mgr. Luděk Jirka, Ph.D.